

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

3/2024 г.

гр. София, 23 февруари 2026 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия в съдебно заседание на 22 януари 2026 год., в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК:
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ:

МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:
СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
МАРИЯ ИВАНОВА
ДИЯНА ЦЕНЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. ПЛАМЕН СТОЕВ
2. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА
3. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
4. МАРИО ПЪРВАНОВ
5. АЛБЕНА БОНЕВА
6. БОНКА ДЕЧЕВА
7. ЖИВА ДЕКОВА
8. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА
9. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
10. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
11. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
12. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
13. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
14. БОРИС ИЛИЕВ
15. БОЯН ЦОНЕВ
16. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА
17. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
18. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
19. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ
20. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
21. ГЕРГАНА НИКОВА
22. МАЙЯ РУСЕВА
23. ЕРИК ВАСИЛЕВ
24. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА
25. ВАНЯ АТАНАСОВА
26. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ
27. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА
28. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА
29. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ
30. ТАНЯ ОРЕШАРОВА
31. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА
32. СОНЯ НАЙДЕНОВА
33. ЗЛАТИНА РУБИЕВА
34. НИКОЛАЙ ИВАНОВ
35. БИСЕРА МАКСИМОВА
36. ХРИПСИМЕ МЪГЪРДИЧЯН
37. ЕЛИЗАБЕТ ПЕТРОВА
38. МАРИЯ ХРИСТОВА
39. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА
40. БОРИС ДИМИТРОВ ИЛИЕВ
41. НЕВИН ШАКИРОВА
42. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА
43. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА
44. АТАНАС КЕМАНОВ
45. НАТАЛИЯ НЕДЕЛЧЕВА
46. ДИАНА КОЛЕДЖИКОВА
47. РАДОСТ БОШНАКОВА
48. ДОРА МИХАЙЛОВА

при участието на секретаря Даниела Цветкова постави за разглеждане тълкувателно дело № 3 по описа за 2024 г. на Общото събрание на Гражданска колегия, докладвано от съдия ЖИВА ДЕКОВА и съдия МАРИО ПЪРВАНОВ

С разпореждане от 15.05.2024 г. на председателя на Върховния касационен съд е образувано тълкувателно дело № 3/2024 г. на Върховния касационен съд, Общо събрание на гражданска колегия, по предложение на състав на Върховния касационен съд, гражданска колегия, трето гражданско отделение, който на основание чл.292 ГПК с определение № 655 от 15.02.2024 г. е спрял производството по гр.д. № 2511/2023 г. и е предложил на Общото събрание на гражданска колегия да постанови тълкувателно решение по следния правен въпрос:

Кой е началният момент на погасителната давност за вземането по чл.225, ал.1 КТ - денят на уволнението или денят на влизане в сила на съдебното решение, с което е уважен искът по чл. 344, ал.1, т.1 КТ за признаване на уволнението за незаконно и отмяната му?

Общото събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд, за да се произнесе, съобрази следното:

По така поставения въпрос има противоречива практика на ВКС. Според едното становище давностният срок за предявяване на иска по чл. 225, ал.1 КТ започва да тече от момента, в който е влязло в сила съдебно решение уволнението е признато за незаконно, защото именно тогава, съобразно правилото на чл. 358, ал.2, т.2 КТ, вземането за обезщетение за незаконно уволнение става изискуемо. Според другото становище в мотивите на ТР № 3/19.03.1996 г. по тълк. д. № 3/1995 г. на ОСГК на ВС е прието, че вземането по чл. 225, ал.1 КТ е изискуемо от деня на уволнението. Това е началото на давностния срок. Погасителната давност за вземането тече за всяка изтекла част от шестмесечния период по чл. 225, ал.1 КТ.

Погасителната давност е правен институт на гражданското право, който води до прекратяване на възможността да се търси изпълнение на дадено задължение по съдебен ред след изтичането на определен от закона срок. Тя може да се разглежда и като вид юридически факт от категорията на юридическите събития. Представлява период от време (срок), с изтичането на който се погасява правото на кредитора да иска съдебна защита или принудително изпълнение. Това става, след като длъжникът

упражни правото си да погаси с волеизявление пред съд правото на иск или правото на принудително изпълнение на кредитора поради това, че то не е упражнено в определен от закона срок от време. Общата уредба на погасителната давност е в ЗЗД (чл.110 - чл.120). В КТ (чл.358) е уредена специална погасителна давност, която изключва прилагането на общата по ЗЗД. Като период от време погасителната давност има начало и край. Според общия принцип преди правото да може да бъде упражнено, давност не започва да тече. Така според чл.114, ал.1 ЗЗД погасителната давност започва да тече от деня, в който вземането е станало изискуемо. Изискуемостта премахва препятствието за носителя на субективното право да иска от длъжника изпълнение на задължението и поражда правото му на иск. Същият принцип е възпроизведен и в разпоредбата на чл.358, ал. 2, т. 2, изр.1 КТ - погасителната давност започва да тече от деня, в който вземането е станало изискуемо или е могло да бъде упражнено. Оттук следва, че в посочената специалната разпоредба от КТ е възприет изцяло общият принцип и началото на давността е изискуемостта на вземането на кредитора, тъй като това е моментът, от който може да се търси изпълнение.

Моментът на влизане в сила на съдебното решение за отмяна на прекратяването на трудовото правоотношение като незаконно не е определен в Кодекса на труда като начало на давността за вземането по чл. 225, ал. 1 и ал. 2 КТ. Признаването на уволнението за незаконно и неговата отмяна от съда или по почин на работодателя е една от трите предпоставки за присъждане на обезщетението. Безспорно е както в трайно установената съдебна практика, така и в правната доктрина, че законността на уволнението се преценява към момента на извършването му. Искът с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ е конститутивен. При неговото уважаване конститутивното действие на решението има обратна сила - прекратяването на трудовото правоотношение се счита за незаконно към момента на извършването му, а не към момента на влизане в сила на съдебното решение. Отделно от това правото на обезщетение може да стане изискуемо и без съдебно разрешаване на спора - по реда на чл. 344, ал. 2 КТ при отмяната на уволнението като незаконно от самия работодател. Постоянна е и практиката на ВКС, че при предявяване на иски по чл. 344, ал. 1, т. 1 и т.3 КТ, при условията на кумулативно съединяване, обезщетението се присъжда за периода на оставане без работа едновременно с отмяната на уволнението като незаконно, а не след влизане в сила на решението по чл. 344, ал.1, т. 1 КТ.

Когато задължението се изразява в действие от длъжника, вземането става изискуемо от неизпълнението на задължението. В случаите, при които съдържанието на задължението е въздържане от действие, изискуемостта възниква с извършване на действието или в разглежданата хипотеза - с незаконното прекратяване на трудовото правоотношение. С иска за признаване на уволнението за незаконно по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ ищецът отрича потестативното право на работодателя да прекрати трудовото правоотношение. Предмет на делото е съществуването на това потестативно право. Ако съдът признае, че то е съществувало и е надлежно упражнено, уволнението е законно, а ако съдът признае, че не е съществувало или не е надлежно упражнено, уволнението е незаконно. Проявната форма на неизпълнението на задължението на работодателя е незаконно прекратяване на трудовото правоотношение. Разпоредбите на чл. 225, ал.1 и ал.2 КТ не поставят вземането за обезщетение нито в зависимост от събдяване на условие, нито го обвързват с отлагателен начален срок. Шестмесечният срок е въведен като максимален период за изчисляване на размера на обезщетението. Той се брои от деня на прекратяване на трудовото правоотношение. Ако през цялото или през част от времетраенето му работникът или служителят твърди, че е останал без работа по трудово правоотношение или работи по такова с по-ниско възнаграждение от загубеното поради незаконното уволнение, той е активно легитимиран да предяви иска по чл. 344, ал.1, т. 3 КТ без да е длъжен да изчака изтичането на един по-дълъг или по-кратък период от време, за да бъде установено със сила на пресъдено нещо незаконното прекратяване. Според разпоредбата на чл.124, ал. 1 ГПК легитимирано да предяви осъдителен иск е лицето, което твърди, че е носител на притезателно право, което е нарушено. Процесуалната легитимация произтича от твърдяната материалноправна легитимация и е средство за нейната защита. Признаването на уволнението за незаконно от съда или от работодателя, оставането без работа поради уволнението и причинната връзка между тях, са правнорелевантни факти, елементи от хипотезата на правната норма на чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ, но са без значение за началото на давността за вземането по чл. 225, ал.1 и ал. 2 КТ. Те са предпоставки за основателност на осъдителния иск.

В посочения смисъл са и мотивите на ТР № 3 от 19.03.1996 г. по тълк. дело № 3/1995 г. на ОСГК на ВС, с което е дадено разрешение на друг, различен, противоречиво разрешаван от съдилищата въпрос, а именно за момента, от който се дължи лихва върху обезщетението по чл.

225, ал.1 КТ, като е прието, че такава се дължи от деня на поканата по чл. 84, ал.2 ЗЗД. Според ТР „Вземането по чл. 225, ал.1 КТ е изискуемо от деня, в който уволненият работник или служител е могъл да иска изпълнение. Този ден поначало е денят на уволнението по чл. 335 КТ, но тъй като вземането по чл. 225, ал.1 КТ е парично и безсрочно в рамките на една договорна отговорност съгласно чл. 84, ал. 2 ЗЗД е нужна покана на кредитора...”

Липсата на трудово възнаграждение е имуществената вреда от незаконното уволнение, която подлежи на обезщетение на основание чл. 344, ал.1, т. 3 КТ. Ако в резултат на уволнението имуществената сфера на работника или служителя е засегната (не е работил при друг работодател или е работил, но с по-ниско трудово възнаграждение), налице е причинна връзка между незаконното уволнение и вредата, което подлежи на обезщетение по правилата на чл. 225, ал. 1 и ал.2 КТ. Вредата за работника или служителя настъпва от деня на прекратяването на трудовото правоотношение и дължимото от работодателя обезщетение няма характер на периодично плащане. Последното се характеризира с изпълнение на повтарящи се задължения за предаване на пари или други заместими вещи, имащи единен правопораждащ факт, чиито падеж настъпва през предварително определени интервали от време. Давността за вземането за обезщетение по чл. 225, ал.1 и ал.2 КТ не започва да тече в различен момент за всяка отделна част от шестмесечния период, за който се дължи обезщетението, тъй като задължението на работодателя нито е периодично, нито е такова, изпълнението на което се осъществява на части по волята на страните. То не е обезщетение за отделни периоди, а е едно - за не повече от шест месеца. С исковете по чл. 344, ал. 1, т. 1 и т. 3 КТ работникът или служителят претендира незаконност на уволнението му и обезщетение за вреди от незаконното уволнение за периода, в който е останал без работа в рамките на шест месеца, като искът за обезщетение е обусловен от иска за незаконност на уволнението. Най-често искът за обезщетение се предявява заедно с иска за незаконност на уволнението, като няма пречка ищецът да претендира обезщетение за бъдеще време. Вземането на работника или служителя възниква от момента на неизпълнение на задължението на работодателя да се въздържа от незаконно уволнение и става изискуемо оттогава. По своето естество извършването на незаконно уволнение представлява едновременно неизпълнение и на двете основни задължения, които работодателят има съобразно чл.124 КТ към работника или служителя. Той, без да има

законно основание, спира да му осигурява уговорената работа и спира да му заплаща трудово възнаграждение за нея. Това причинява вреди под формата на пропуснати ползи за работника или служителя. Именно тези вреди, но в ограничения от законодателя размер във времето, цели да обезщети вземането по чл. 225, ал.1 и ал.2 КТ.

В обобщение следва да се приеме, че на основание чл. 358, ал. 2, т. 2, изр.1 КТ началото на погасителната давност за вземането по чл. 225, ал. 1 и ал. 2 КТ е денят на прекратяване на трудовото правоотношение.

По изложените съображения, Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд на Република България

Р Е Ш И :

Началният момент на погасителната давност за вземането по чл. 225, ал. 1 и ал. 2 КТ е денят на прекратяване на трудовото правоотношение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК:

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и

РЪКОВОДИТЕЛ на ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ:

МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....

МАРИЯ ИВАНОВА.....

ДИЯНА ЦЕНЕВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. ПЛАМЕН СТОЕВ.....
2. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....о.м.
3. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....
4. МАРИО ПЪРВАНОВ.....
5. АЛБЕНА БОНЕВА.....
6. БОНКА ДЕЧЕВА.....
7. ЖИВА ДЕКОВА.....о.м.
8. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....
9. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....
10. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....
11. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....
12. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
13. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....
14. БОРИС ИЛИЕВ.....
15. БОЯН ЦОНЕВ.....
16. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА.....
17. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
18. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....
19. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ.....
20. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
21. ГЕРГАНА НИКОВА.....
22. МАЙЯ РУСЕВА.....
23. ЕРИК ВАСИЛЕВ.....
24. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА.....о.м.
25. ВАНЯ АТАНАСОВА.....
26. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ.....
27. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА.....
28. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА.....
29. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ.....
30. ТАНЯ ОРЕШАРОВА.....
31. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА.....
32. СОНЯ НАЙДЕНОВА.....
33. ЗЛАТИНА РУБИЕВА.....
34. НИКОЛАЙ ИВАНОВ.....
35. БИСЕРА МАКСИМОВА.....
36. ХРИПСИМЕ МЪГЪРДИЧЯН.....
37. ЕЛИЗАБЕТ ПЕТРОВА.....
38. МАРИЯ ХРИСТОВА.....
39. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА.....
40. БОРИС ДИМИТРОВ ИЛИЕВ.....
41. НЕВИН ШАКИРОВА.....
42. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА.....
43. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА.....
44. АТАНАС КЕМАНОВ.....
45. НАТАЛИЯ НЕДЕЛЧЕВА.....
46. ДИАНА КОЛЕДЖИКОВА.....
47. РАДОСТ БОШНАКОВА.....
48. ДОРА МИХАЙЛОВА.....

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

към ТД № 3/2024 г. на ОСГК на ВКС

Тълкувателно дело № 3/2024 г. на ОСГК на ВКС е образувано с разпореждане на Председателя на Върховния касационен съд от 15.05.2024 г. по предложения на състав на трето г.о. по повод констатирана противоречива практика по гр. д. № 2511/2023 г. на ВКС по въпрос: „Кой е началният момент на погасителната давност за вземането по чл.225, ал.1 КТ - денят на уволнението или денят на влизане в сила на съдебното решение, с което е уважен искът по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ за признаване на уволнението за незаконно и отмяната му?“ Намираме, че отговора на поставения за разглеждане въпрос следва да е: „Началният момент на погасителната давност за вземането по чл. 225, ал. 1 КТ е денят на влизане в сила на съдебното решение, с което е уважен иска по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ за признаване на уволнението за незаконно и отмяната му.“ Съображенията за това са следните: Въпреки особеностите на уредбата на сроковете по чл. 358 КТ, тя поначало следва уредбата на давността по гражданското право, включително, че течението ѝ започва от възникването на изискуемостта на вземането. Погасителната давност в гражданското право се определя като срок на бездействие на носителя на едно субективно право, с определена в закона продължителност, в течение на който при неупражняването му то се погасява. В съдебната практика и в гражданскоправната доктрина се приема, че давност не тече, ако за кредитора не е възникнало правото на иск в материален смисъл. Така в самия закон – в чл. 114, ал.1 ЗЗД, е предвидено, че давността започва да тече от деня, в който вземането е станало изискуемо, т.е. денят, в който предявен осъдителен иск би бил основателен спрямо длъжника. Същото е било положението и по Закона за давността /отм./ в редакцията му до 1908 г., според чийто чл. 47 „Времето за погасяване на всякакъв вид искове се изчислява от деня, в който те са могли да бъдат упражнени, когато другояче не е разпоредено“. Следователно и исторически българският законодател е свързвал започването на погасителната давност с възникването на правото на иск за кредитира. Искът по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ е конститутивен и с уважаването му се постига целената с него правна промяна – признаване на уволнението за незаконно и неговата отмяна. Конститутивното действие на решението, с което този иск се уважава, важи с обратна сила, т.е. уволнението се счита за незаконно към момента

на извършването му, но искът по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ е осъдителен и обратното действие на решението за отмяна на уволнението като незаконно – от момента на уволнението, не предполага, че и обезщетението може да се търси, да се счита изискуемо от този момент. Така и в примера с развалянето на двустранен договор по чл. 87 ЗЗД – развалянето е с обратна сила - при условията на чл. 88, ал. 1, изр.1, първа хипотеза ЗЗД /доколкото договорът не е за продължително или периодично изпълнение/, но обезщетението за вреди от неизпълнението, дължимо съгл. чл. 88, ал.1, изр. 2 ЗЗД, става изискуемо едва след момента на развалянето на договора, а не от неговото сключване. Въпреки че конститутивното действие на указания акт на съда се поражда с обратна сила — от момента на уволнението - до момента на влизане в сила на съдебното решение за уважаване на иска по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ процесното уволнение е напълно законосъобразно и се пораждат всички правни последици, които законът предвижда при упражняването на субективното потестативно право на работодателя да прекрати едностранно трудовото правоотношение. Вземането за обезщетение при незаконно уволнение като притезание не може да стане изискуемо, включително да бъде защитено с осъдителен иск, преди да е настъпил факта на развалянето на договора, т.е. в случая - на отмяната на незаконното уволнение, без значение че на тази отмяна (респективно на развалянето на договора по чл. 88, ал. 1 ЗЗД) е придадено обратно действие. Фактът на влизане в сила на решението, с което със сила на присъдено нещо уволнението е отменено като незаконно, има като правна последица принципното признаване с обратна сила на правото да се иска изпълнение на вземането по чл. 225, ал. 1 КТ от минал момент - такъв, който предхожда момента на влизане в сила на решението. Но ако преди влизането в сила на решението реално не е поискано изпълнение на вземането посредством отправянето на покана, тогава няма да бъде признато от минал момент надлежното упражняване на правото да се иска изпълнение на вземането, като в тази хипотеза изискуемостта на последното се счита настъпила в момента на влизане в сила на съдебното решение за уважаване на иска по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ. Именно липсата на реално отправена по-рано покана не позволява изискуемостта на вземането да счита настъпила в предходен спрямо влизането в сила на решението момент. Положението е същото, както при чл. 88, ал. 1, изр. 2 ЗЗД. Разпоредбата на чл. 358, ал. 2, т. 2, изр. 1, предл. 1 КТ изцяло възпроизвежда правилото на чл. 114, ал. 1 ЗЗД, а именно че началния

момент на изтичане на давността е деня, в който вземането е станало изискуемо. В чл. 358, ал. 2, т. 2, изпр. 2 КТ законодателят е регламентирал правило, допълващо, съответно уточняващо, разпоредбата на чл. 358, ал. 2, т. 2, изпр. 1, предл. 1 КТ, когато се касае за парични вземания. В този случай вземането се счита за изискуемо от момента, в който по него е трябвало да се извърши плащане по надлежния ред. Ясно е, че до влизането на съдебно решение за признаване на основателността на иска по чл. 344, ал.1, т. 1 КТ не е настъпил деня, в който за работодателят да е възникнало задължение за изплащане на вземане по чл. 225, ал 1 КТ. Това е вярно, тъй като до указания момент не е налице ликвидно и изискуемо вземане. Именно в момента на влизане на съдебно решение за признаване на основателността на иска по чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ настъпване на този факт започва да тече 3-годишният давностен срок за предявяване на иска по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ. Само от посочения момент занапред работникът или служителят може да разполага с определена сигурност, съответно увереност и оправдани очаквания, относно основателността на предявявания от него иск за присъждането на обезщетение по чл. 225, ал. 1 или 2 КТ. Всичко това има изключително важно значение с оглед на вероятността за работника или служителя да възникнат неблагоприятни правни последици - парични задължения с кредитор работодателя - в случай на отхвърляне на иска му по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ, предявен преди влизане в сила на решението за отмяна на уволнението като незаконно. Така е много вероятно работникът или служителят да бъде осъден от съда да заплати разноските, които работодателят е сторил за заплащането на възнаграждение на неговия процесуален представител. При отговора на въпроса, че давността по чл. 358, ал. 1, т. 3 КТ започва да тече от момента на самото уволнение, би се оказало, че 3- годишният давностен срок е изтекъл преди да настъпи конститутивното действие на съдебното решение, с което уволнението се обявява за незаконно и се отменя, съответно и преди да е станал безспорен фактът, че обратната сила на съдебния акт, вземането по чл. 225, ал. 1 или 2 КТ е възникнало и е настъпила негова изискуемост.

Ж. ДЕКОВА:

Г. Николаева:

Св. Калинова: